

HOMMAGE AAN SCHEPEN NAPOLEON DE PAUW

Medio de XIIIe eeuw heeft de wieg van het geslacht DE PAUW in het Sint-Baafsdorp te Gent gestaan.

De ons eerst bekende nazaat, die Gent voor het Land van Waas inruilde, was DIEDERIC de Pauw die getrouwd was met Elisabeth van de Putte.

Reeds in 1368 waren zij te Lokeren gevestigd. Hun zoon JOES (Johannes), echtgenoot van Beatrix de Winter, verliet in 1412 Lokeren om in EKSAARDE te gaan wonen. Het dorp waarin hun afstammelingen, gedurende vele eeuwen, belangrijke functies (meier, schepen) hebben bekleed. Van daaruit zwermen ze uit over Vlaanderen, Nederland... en Amerika.

Jan-August (Waasmunster ° 8 september 1730 † Gent 1773) trouwde met Coletta NAUDTS, dochter van Frans en Maria-Anna van Vlierberghe. Zij werden de directe voorouders van Napoléon-Lieven-Bernard de Pauw. Als zoon van Bernard en Sofie BAUWENS, aanschouwde hij op 3 september 1880 te Gent het levenslicht. Doopheffers van de jonge telg waren respectievelijk: zijn oom de beroemde industrieel Lieven Bauwens en de echtgenote van de prefect van het Schelvedepartement Faipoult.

De Pauw doorliep op schitterende wijze het Keizerlijk Lyceum te Brussel, dat na de val van Napoleon Bonaparte op 18 juni 1815 te Waterloo, was blijven bestaan.

Hij studeerde rechten aan de door de Koning Willem I van Oranje in 1817 te Gent gestichte Rijksuniversiteit. Nog niet tevreden ging hij zich vervolmaken aan de Duitse Universiteiten te Bonn en Berlijn. Nadien opende hij te Gent zijn praktijk als advocaat.

Op 28 juli 1828 trouwde De Pauw met Gabrielle van Huffel, dochter van Petrus en Sofie Bauwens, zuster van Lieven. Vader Van Huffel was lid van het Regentschap, bestendige-voorzitter “de la Société des beaux arts”, directeur van de Academie, conservator van het museum, honorair-schilder van de prinses van Oranje, enz. en van Marie-Antoinette van Damme, dochter van Pieter-Jan, erfelijk meier van Overboelare, Onkerzele, baljuw van Grimmingen, enz.

De Pauw bleef na de Belgische revolutie van 1830, trouw aan Koning Willem I. Dit leverde hem toen de haat op van de pers die hem als “landverrader” uitschold. Pas na de ondertekening, door Willem I van het Verdrag der zgn. XXIV artikels, op 1 februari 1839, heeft De Pauw zich neergelegd bij de oprichting van het Belgisch koninkrijk.

Uit zijn echtverbintenis werden zes kinderen geboren, onder wie op 26 september 1835, zijn enige zoon Napoléon, advocaat, historicus en literator. Als

jong advocaat schreef hij op 24 augustus 1863 uit Eksaarde, een volumineuze Franse brief aan zijn zuster Bertha. Dit gewichtig epistel, tot op heden nog steeds in het bezit van em. prof. Geert Baert, gewezen stafhouder bij de Gentse balie, verschaft ons een massa gegevens over de familie De Pauw. Van dit uniek document mochten wij de integrale Nederlandse versie bezorgen.

Op latere leeftijd aangetast door doofheid, legde Napoléon-Bernard, zich toe op de plaatselijke politiek en op het universitair onderwijs. Gezien zijn bekendheid als gevierd redenaar, werd die optie met succes bekroond.

In oktober 1842 werd hij verkozen tot gemeenteraadslid. Vanaf 1843 tot 1854 zetelde hij ook als schepen van openbare werken van de stad Gent. Daarbij doceerde hij van 1842 tot 1847, aan de Rijksuniversiteit met groot gezag cursussen advocatuur.

Onder zijn impuls als schepen evolueerde Gent, ruimtelijk en architecturaal, tot een ongekende dimensie. Op dit vlak werden hem trouwens een aantal verwijten naar de kop geslingerd. Niet het minst de bouw van de nieuwe Sint-Annakerk aan het toenmalig Arteveldeplein. Het resultaat daarvan was, voor de ijverige De Pauw in 1854, een verpletterende nederlaag bij de gemeenteraadsverkiezingen. Zoals blijkt uit zijn activiteit in verband met hogerge-noemde kerk, mag De Pauw politiek gesproken, absoluut betiteld worden als Christen-Liberaal.

De inplanting te Gent in 1844 van het Zuidstation betekende voor de wijk, bekend als “Overschelde” een bevolkingsexplosie met als resultaat dat de oude parochiekerk van Sint-Anna, letterlijk en figuurlijk gesproken, uit haar voegen barstte.

Na lange palavers werd er dan besloten tot het bouwen van een nieuwe kerk. Dit liep echter niet van een leien dakje want op 3 september 1841 werd er door stadsarchitect Louis Roelandt een negatief advies uitgebracht en al de ingediende ontwerpen werden naar de “prullenmand” verwezen. Resultaat: hij zelf Louis Roelandt ging met de opdracht lopen.

Hoe het “reilde en zeilde” het ontwerp van Roelandt kwam ook niet van de grond. Hoe uit het slop geraken? Welnu, naar onze vaste overtuiging werd toen de basis gelegd van het verbond tussen Roelandt en De Pauw.

Inderdaad, op 16 juni 1852 noteerde, pastoor Victor HULIN in het Resolutieboek van de kerk o.m. **GOEDKEURING VAN HET PLAN DER NIEUWE TE MAEKEN KERK:**

“Mr l’Echevin De Pauw, chargé du département des travaux publics de la ville de Gand, s’est ACTIVEMENT OCCUPE DE LA CONCEPTION D’UN PLAN QUI REUNIT LA BEAUTE ET LA SOLIDITÉ A L’UTILITE PRACTIQUE DANS LA CONSTRUCTION DE CETTE NATURE, et que ce plan fait sous la direction de Mr ROELANDT architecte de la ville de Gand...”

Vrij vertaald in het Nederlands: De Heer De Pauw, schepen van openbare werken van de stad Gent, heeft zich DAADWERKELIJK BEZIGGEHOUDEN MET DE CONCEPTIE VAN HET ONTWERP IN HARMONIE MET DE SCHOONHEID EN DE DUURZAAMHEID noodzakelijk bij dergelijk ontwerp, ontworpen onder de directie van de heer ROELANDT stadsarchitect van Gent...”

De stijl en de afmetingen werden dus NIET vooropgesteld door pastoor HULIN, zoals dit in 1996 nog gepromulgeerd werd in de geresumeerde versie van de dissertatie van de heer Artuur SUYS over de Sint-Annakerk. Met het door ons in 1950 reeds ontdekt gewichtig document, durven we stellen dat hierbij, in dit verband, nu iedere twijfel definitief werd opgelost. De Pauw was ontgensprekelijk “DE VADER VAN DE GEDACHTE” die door Roelandt werd gerealiseerd.

De piloteringswerken van de fundering van het gebouw, werden op 16 juli 1853 aangevat. Naar aanleiding hiervan ontspon zich een bitsig debat tussen Roelandt en de adviserende ingenieurs. De Pauw sloot zich aan bij de ingenieurs, waarna de verbitterde Roelandt op 11 september ontslag nam.

Als plaatsvervanger werd dan beroep gedaan op de eveneens Gentse architect Jacques van Houcke (1802-1863). Daarentegen bleef De Pauw actief als afgevaardigde-controleur van de werken, een mandaat dat hem door de kerkfabriek was toevertrouwd. Dit hoeft geen opzien te baren want De Pauw had reeds in 1853 een “Memorie” op zijn actief over een nieuw systeem draaibrug. Gezien het groot succes van die scriptie, zowel te Gent als in het buitenland, ontving de uitvinder namens de Oostenrijkse keizer de medaille “Artis et Litteris”.

In bijzijn van zijn familie, de burgerlijke autoriteiten, alsmede de toegestroomde massa kijklustigen, legde Koning Leopold I op 1 september 1853 de eerste steen van de nieuwe kerk. Bij de plechtigheden genoot schepen De Pauw de grote eer de koning te mogen verwelkomen en hem het truweel aan te reiken.

Na zijn smadelijke en onverdiende nederlaag in de gemeenteraadsverkiezingen van 1854, was De Pauw een gebroken man. Hij stierf getroffen door een derde beroerte op 16 oktober 1859 in zijn woning aan de Lange Violettestraat te Gent.

De plechtige uitvaart werd op 27 oktober gecelebreerd in de oude Sint-Annakerk waarna hij begraven werd te Gentbrugge, de gemeente waar de familie een buitengoed bewoonde.

Het is opvallend dat in de Franse doodsbrief geen melding gemaakt van zijn familie. Temeer dat zijn zoon de latere baron Napoléon de Pauw jr (1835-1922) het grafmonument heeft getekend.

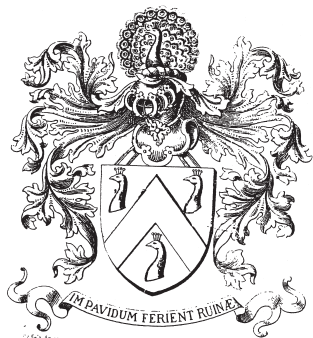
Litho G Jacquain, à Gand.

Toen de historicus en genealoog Napoléon De Pauw jr. lid was van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal en Letteren te Gent (1886-1920), vermoedde hij niet dat één van de leden, nl. Dokter Amand de Vos (Eksaarde 1840-Gent 1906), als literator bekend als “Wazenaar”, via zijn grootmoeder Isabella van Driessche aan hem verwant was.

Ter ere van Napoléon senior, werd hun familie-blazoen opnieuw gesteld in het eerste tympan van het vierlichtvenster west van het nu gerestaureerd Noordblok van de kerk met als devies:

“IM PAVIDUM RUINAE”

Horatius III, 3,8

Blazon van de familie de P a u w

Blazon van de familie van Driessche

Vertaald:

De beginselvaste man zal zich onbevreesd door de puinhopen
(des hemels) Laten verpletteren

Die “wapenkreet” ontbrak in het blazon van hun Eksaardse voorouders. Naar onze overtuiging is het een pertinente allusie aan wat schepen De Pauw op politiek vlak werd aangedaan.

Uit dankbaarheid, wegens onze meer dan een halve eeuw onderbroken activiteit als ontwerper van de restauratiewerken, mocht ook ons blazon worden gesteld in het tympaan van het tweede vierlichtvenster in de Westgevel van de kerk met als devies:

“AEDIFICARE CUM ARDORE”

Vertaald:

Bouw met Gloed. Die wapenkreet alludeert aan de zeven generaties bouw-
lieden in het geslacht.

BRONNEN

- N. de Pauw. Lettre d'Exaerde, 1868; cfr. R. van Driessche, in: de Souvereinen, Tijdschrift Heemkr. Van Lokeren, 1999 nr. 3; idem 2000 nr. 2.
- N. de Pauw. La Noblesse Belge, annuaire de 1900.
- N. de Pauw, Généalogie de la fam. De Pauw au XIVe siècle, Extrait du cartulaire des Artevelde, Bruxelles, 1917.

- Van Horebeke, Nobilair de Gand, 1846.
- G. Baert, Napoléon-Lieven-Bernard de Pauw en Napoléon (jr) de Pauw, in: Nationaal Biografisch Woordenboek, Brussel 1981, D.9.
- R. van Driessche, Het geslacht Van (den) Driessche, Waasmunster-Eksaarde-Lokeren (XIV°-XIX° eeuw) in Vlaamse stam, 1985 nr. 9.
- R. van Driessche, Het Geslacht De Pauw - Gent-Lokeren-Eksaarde, 1998 nr. 1; idem nr. 2.
- A. Suys. De Monumentale Sint-Annakerk te Gent, Dissertatie R.U.G., D.i., Tekst 1993-1994; Idem bestuur Prov. Oost-Vlaanderen, Gent 1996.
- A.L.J. de Vos & Y. de Maesschalck, Wazenaar, Lokeren 2000.
- P. Viane, 250 jaar Architecten Academie Gent, Tijdsbalk 1751-2001, Gent 2001.
- R. Van Driessche, brief d.d. 25 april a/d Kerkraad van St.-Anna te Gent.

Arch. Dr. R.A.C. van Driessche
Sint-Martens-Latem 15 september 2005

OVER ZIN EN/OF ONZIN VAN STRAATNAAM-VERTALINGEN

Straatnamen zijn meestal oude, spontaan gegroeide plaats-aanduidingen waarvan de betekenis niet altijd meer duidelijk lijkt of de oorsprong zelfs niet meer met zekerheid te achterhalen valt.

Vooraf in oude steden als Gent kan dit wel eens opvallend voorkomen.

Daarbij moet men er ook meermaals mede rekening houden dat de oorspronkelijke, de oude of echte benamingen in de loop der tijden gewijzigd, geëvolueerd, aangepast, gemoderniseerd, of zelfs gewoon verkeerd geïnterpreteerd, verkeerd begrepen of vertaald werden.

Het is vooral de verdienste van schepen Jozef Vermeulen geweest, aan een aantal Gentse straten hun authentieke benaming terug te schenken (1942).

Nadien heeft ook rijksarchivaris Maurits Gysseling met zijn studie “Gent’s vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen” (1954) een belangrijke bijdrage tot die kennis geleverd.

Wat de vertalingen betreft, stammen deze hoofdzakelijk uit de periode van het zgn. Frans Bewind (waaronder wij vanaf 1795 niet alleen bezet, maar ook aangehecht waren; wij waren Franse staatsburgers geworden, en de enige officiële taal was dan ook de taal van Molière; hier in Gent behoorden we tot het “Département de l’Escaut”. Anno 1799 werd afgekondigd dat “de namen van